

Aurelij augustini ipponensis epi doctozis exi
mij de ciuitate dei. orra paganos liber pimus
incipit. **Ca. pimum.**

Loziosissima ciuitatem
dei. siue in hoc tepoz
curfu cu inter impios
pigrinat ex fi de viuēs
siue i illa stabilitate fe-
dis eterne qua nunc ex
spectat p paciam quo
adulqz iusticia ouert a-
tur in iudiciu. deinceps ad pteura p excellen-
tiam. victoria vltima et pace pfecta hoc ope
a te instituto. et mea pmissione debito. defe-
dere aduersus eos qui oditori ei9 deos suos
pferunt. fili carissime marcelline suscepi. Ma-
gnam op9 et arduu sed de9 adiuto: noster e
Nam scio quib9 virib9 opus sit vt psuadeat
supbis quata sit virtus hūilitatis. qua sit vt
omnia terrena cacumina tpali mobilitate nu-
tantia nō humano vsurpata fastu. sed diuina
gratia donata celsitudo trāscēdat. Rex em̄ et
oditor ciuitatis hui9 de qua loq̄ mstruimus
in septur a ppli sui. sentētia dine legis apuit.
qua dictū est deus supbis t̄sistit. hūilib9 autē
dat grām. Hoc vero qd̄ dei est. supbe qz aie
spūs inflatus affectat. amatqz sibi in laudib9
dici pccere subiectis. et debellare supbos. Vñ
etiā d̄ terrena ciuitate que cū dñari appetit.
et si populi seruiat ip̄ a ei dñandi libido dñat.
nō est ptereundū filērio. q̄c qd̄ dicere suscep-
ti huius opis ratio postulat et facultas dat.
Ex hac nanqz exstūt inimici adūsus quos de-
fendēda dei ciuitas est. Quoz tñ multi cor-
recto impietatis errore ciues in e a fiūt satis
idonei. multi vero in eā tātis exardescūt igni-
bus odioz. tamqz manifestis bñficijs redēpl-
toris eius ingrati sūt. vt hodie n̄ eū linguas
non mouerēt nisi ferrū hostili fugietes in sac-
tis ei9 locis vitam de qua supbiūt inuenirēt.
An nō et illi romani xpi nomini infesti sunt.
quib9 ppter xpm barbari pepcerūt. Testan-
tur hec martiz loca et basilice aploz. q̄ in va-
statōne vrbis ad se ofugietes suos alienosqz
recepunt. Duculqz seuiebat inimic9 ibi acci-
piebat limitē trucidatozis furoz. illo ducebā-
tur a miserātib9 hostib9 qbus etiā extra ip̄a
loca pepcerāt. ne in eos incurrerēt q̄ similes
miscdiam nō habebāt. Qui tamē etiā ip̄i ali-
bi truces atqz hostili more seuientes. postea
quā ad loca illa veniebāt vbi fuerat interdi-
ctum qd̄ alibi belli fureli cuiss9. tota feriēdi re-
frenabat immunitas et captiuādi cupiditas
frāgebat. Sic euaserūt multi q̄ nūc xp̄ianis
tpib9 detrahūt. et mala q̄ illa ciuitas pulit
xpo impurat. Bona vero que in eos vt viuē-

7
rent ppter xpi honore facta sūt nō impurāt
xpo nostro s3 fato suo. cū potius deberēt si qd̄
recte sapent illa q̄ ab hostib9 aspa et dura p-
pessi sunt illi diuine puidētie tribuere. q̄ solz
corruptos hoim mores bellis emēdare atqz
oterere. itēqz vitā mortaliū iustā atqz lauda-
bile talib9 afflicōnib9 exercē. pbat atqz ul̄ in
melioza trāfferre. vel in his adhuc terris ppe-
vsus alios derinē. Illud vero oficerādū quod
eis vbi cūqz ppter xpi nomē vel i locis. xpi no-
mini dicatissimis et amplissimis. ac p largiore
miscdia ad capacitatem multitudis electis p-
ter belloz more truculēti barbari pepcerūt
hoc tribuē tpib9 xp̄ianis. hinc deo agē gra-
tias. hinc ad eius nomē veracitē currē. vt effu-
giant penas ignis eterni. qd̄ nomē multi col-
rum mēdaciē vsurparūt vt effugerēt penas
pntis exitij. Nam quos vides petulant et pro-
caciter insultare se ruis xpi sunt in his pl̄imi
qui illū interitū clādēqz nō euasissent nisi ser-
uos xpi se eē finxissent. Et nūc ingrata super-
bia atqz impissima insania eius noi resistunt
corde pverso vt sempiternis tenebris puniā-
tur. ad qd̄ nomē ore ul̄ sub dolo ofugerūt. vt
tpali luce fruereēt. **Capitulum. ij.**

Tella gesta oscepta sunt. vel ante
oditam romā ul̄ ab eis exortu et impe-
rio legāt et pferāt sic ab alienigenis
aliquā captā eē ciuitatē vt hostes q̄ cepant
parcēt eis quos ad deozū suoz tēpla cōsu-
gisse opererāt. aut aliquē ducē barbazz pce-
pisse vt irrupto opido nullus feriret q̄ in illo
vl̄ illo tēplo fuiss9 inuēt9. Nōne vidit eneas
pamū p aras sed ante sanguine quos ip̄e sa-
crauat ignes. Nonne diomedes et vlixes ce-
fis sūme custodib9 arcis corripuē sacram effi-
giem. manibusqz cruetis virgineas ausi diue-
otingē vittas. Nec tñ qd̄ sequit̄ vez ē. ex il-
lo fluē ac tero sublapsa referri spes danaum
Postea q̄ppe vicerūt postea troiā ferro igni-
busqz deleuerūt postea ofugietē ad arā pria-
mum obrūt cauerē. Nec id̄ troiā pxiit quia
mimeruā pdib9. Quid em̄ pus ip̄a mimerua per-
diderat vt p̄detur. An forte custodes suos.
Hoc sane vez ē. Illis q̄ppe itereptis potuit
auferrī. Neqz em̄ hoies a simulacro s3 simula-
crum a custodib9 suabat. Quomō ḡ coleba-
tur vt patriā custodiret et ciues. q̄ suos n̄ va-
luit custodire custodes.

Ca. iij.
Ecce qualib9 dijs vrbē romani suans
dam se omēdasse gaubāt nimitū mi-
serabile errorem. Et nobis succēsent
cū de dijs eoz talia dicim9 cū nec succēsent
auctozib9 suis. quos vt edisserēt mercedē de-
derunt. doctozesqz ip̄os insup et salario publi-
co et honozib9 dignissimos habuerūt. Nepe

apud virgiliū quē p̄tere a puuli legūt vt vi
delicet poeta magnus oimq; p̄clarissim⁹ at
q; optim⁹ teneris ebibit⁹ amimis nō facile ob
liuione possit atoleri s̄m illud oracj. q̄ semel
est imbuta recēs fuabit odorē testa diu. ap̄
hūc ergo virgilius n̄pe iuno inducīt infesta
troiamis. eolo vētoꝝ regi aduersus eos irri
tando dicē. **D**ens inimica mibi tirrenū nauis
gat equor. illū in italia portās victosq; pena
tes. **E**tane istis penatib; victis romā ne vir
ceretur. p̄udētēs omē dare debuerūt. **S**3 h
iuno dicebat velut irata mulier. qd loq̄rerur
ignorās. **Q**uid enas ip̄e pius toties appella
tus. **N**onne ita narrat. **P**antus ot reides. at
cis p̄hebiq; sacerdos. **S**acra manu victosq;
deos paruūq; nepotē ip̄e f̄bit. cursuq; amēs
ad limina tendit. **N**onne deos ip̄os q̄s victos
non dubitat dicē sibi poti⁹ quā se illis p̄hibet
omendatos. **C**um ei d̄: sacra suosq; tibi omē
dat troia penates. **S**i igit virgili⁹ tales de
os et victos dicit. et vt vel victi quoquo mō
euaderēt hoi omendatos que demētia est exi
sti mase his turoib; romā sapienē fuisse com
missam. ⁊ nisi eos amiffis nō potuisse vastari.
Immo vero victos deos tanq̄ p̄fides ac de
fensores colere quid est aliud q̄ tenē non nu
mina bona. sed oia mala. **Q**uāta em̄ sapiētius
credidit romā ad istā cladē non fuisse venturā
nisi p̄us illi perissent sed illos poti⁹ olim fuisse
pituros nisi eos quātū potuisset roma se ruaf
set. **N**am quis nō cū aduerterit videat quan
ta sit vanitate p̄sumptū non posse vinci s̄ de
fensoib; victis ⁊ ideo p̄isse q; cult odes p̄di
dit deos. cum vel sola esse potuerit cā p̄uidi
custodes habere voluisset pituros. **N**on itaq;
cum de his victis illa oferibere nē atq; canerē
tur poetas libeat mētiri. s; co: datos homies
cogebat veritas ofiteri. **V**erū ista optunius
alio loco diligēte copioseq; tractanda sunt
Nunc q̄ instituerā de ingratissimib; dicere
parūper explicē vt possuz q; ea mala que p̄
suoꝝ moꝝ pueritate merito patiuntur blas
phemantes x̄po impurāt. **Q**uod aut illis etiā
am talib; p̄pter x̄pm parciē nec dignant at
tendere. ⁊ eas linguas adūsuse ei⁹ nomē d̄mē
tia sacrilege p̄teruitatis exercēt q̄b; liguis
vsurparūt mendaciē ip̄m nomē vt viuēt. vt
quas linguas in locis ei⁹ sacratissimis metuēdo p̄s
serunt. vt illic tuti atq; muniti vbi p̄pter eus
illeh ab hostib; fuerūt in deim eū maledictis
hostilib; p̄sirent

Ita vt dixi troia mater populi ro
mani sacratissimis locis deoꝝ suoꝝ muni
renon potuit ciues suos ab ignibus
ferroq; grecoꝝ eosdem ip̄os deos colentius
q̄nim etiā iunonis asilo custodes lecti fenix et

dirus vlixes p̄dam asseruabant huc vndiq;
troia gaza. **I**ncensis erepta abitis mensq;
deoꝝ: crateresq; auro solidi captiuasq; vel
stis ogerit pueri. et pauide longo ordine ma
tres stant circū. **E**lectus est vic; locus tante
dee sacrat⁹ non vñ captiuos nō liceret ducē
sed vbi captiuos liberet icludere. **C**ompara
nunc asilu illud nō cuiuslibet dei gregalis ul
de turba plebis. sed iouis ip̄s⁹ sororis et oiu
gis et regine oim deoꝝ cum memo: ijs n̄toꝝ
apostoloꝝ. **I**lluc incensis tēplis et dijs erep
ta spolia portabanē non donāda victis s; di
uidenda victozibus. huc aut et q; alibi ad ea
loca p̄mire optum eum honore et obse
quio religiosissimo reportatū est. **I**bi amissa
hic seruata libertas. ibi clausa h̄ inter d̄ca cā
p̄tintas ibi possidēdi a d̄nantibus hostibus
p̄mebanē. huc liberādi a miseratib; hostibus
ducebanē. postremo illud iunonis templū fi
bi elegerat auaricia et supbia leuiū grecoꝝ
istas x̄pi basilicas miscēdia et humilitas etiā
immaniū barbaroꝝ. **N**isi forte gre ci quides
in illa sua victoria tēplis deoꝝ coim peper
cerunt. atq; illo ofugiētes miseros victosq;
troianos ferire vel captiuare nō ausi sūt. **S**3
virgilius poetarū more illa mentit⁹ est. **I**mmo
vero hostiū morē ciuitates euercentiū il
le descripsit

Quem morē etiā catho sicut scribit sa
lustius nobilitate veritatis histori
cus snia sua quā de oīzatis in senatu
habuit omemō: ad nō p̄termittit. rapi virgi
nes pueros diuelli libēs a pentū oplexu. ma
tres familiarū pati que victozib; cōhibuisset
fana atq; domos spoliari cedem et incendia
fieri postremo armis cadauēib; ⁊ cruore atq;
luctu oia repleti. **N**ic h̄ fana tacuisset. deoꝝ
sedib; solere hostes parcere putarem ⁊ nō
hec ab alienigenis hostib; sed a chateisma ⁊
sochs eius nobilissimis senatorib; et romanis
ciuib; romana tēpla metuebāt. **S**3 h̄ vic;
p̄diti et patrie parricide

Vid ergo p̄ multas gētes q̄ inter se
bella gesserūt et nūq; victis in deoꝝ
suoꝝ sedib; pepererūt n̄ sermo dif
currat. **R**omanos ip̄os videam⁹. ip̄os in quā
recolamus respiciamusq; romanos de quoꝝ
p̄cipua laude dictū est. **D**arcē subiectis ⁊ de
bellare supbos. et q; accepta iniuria ignosce
re quā p̄sequi malebāt. **N**ū tot tātaq; vides
vt late d̄narent. expugnatas captasq; euer
terunt. legāt nobis que templa accipere sole
bant. ut ad ea quisq; ofugisset liberaret. **A**n
illi faciebāt et scriptozes earū dē rerū gesta
rum ista reicebāt. **E**tane q̄ ea que laudarēt
maximē inq̄rebant ista p̄clarissima s̄m ip̄os

7
psetatis iudicia pterissent. Egregi⁹ romani
nois marcus marcellus q̄ fir acufas orbe orna
tiffimā cepit referē eam p̄us fleuisse ruiturā.
et añ eius sanguinē suas illi lacrimas effudif
se. **S**ellit curā pudiciē etiā in hoste seruā
de. Nam pri⁹ q̄ opidū victor iussisset inuadi
ostituit edictō. ne quis corp⁹ libez violaret
Euerfa est tñ ciuitas more belloz nec vsqz
legif ab impatore tam casto atqz clemēti fu
isse p̄ceptū. vt q̄squis ad illud vel illud tem
plum fugiss; abiret illesus. Quod vtiqz nullo
mō p̄teriret. qm̄ nec eius flet⁹ nec qd̄ edixēat
p̄ pudiciā minime violanda potuit taceri.
Fabius tarentine vrbis euerfor a simulacro
rum dep̄datōe abstinuisse laudat. Nam cum
ei scriba suggessisset qd̄ de signis deoz q̄ m̄
ta capta fuerāt fieri iuberet otinentiā suā eti
am iocādō obiuit. **Q**uesiuit em̄ cuiusmodi es
sent. Et cum ei nō solū multa grādia verum
etiā renūciarenē armata. relinquam⁹ inq̄t
tarentinis deos iratos. **C**um igit̄ nec illi⁹ ile
tum. ne cuius risū. nec illi⁹ castā misericordiam.
nec hui⁹ facētā otmeriā romanoz rerum ge
strarum septores tace reptuerūt qm̄ p̄termit
teretur si aliq̄bus hoibus in honore cuiuspiā
deoz suoz sic p̄pessent. ut in quoquā tēplo
cedem vel captiuitatem fieri phiberent.

Capitulū septimum.
Quicqd̄ ergo vastatōnis. trucidatio
nis. dep̄datōnis. ocrematōnis. affli
ctio nis in ista recētissima romana clade omif
sum est. fecit hoc osuetudo belloz q̄ aut nouo
more factū est q̄ inuitata rerum facie imma
nitas barbara tam nūtis apparuit. ut amplif
sime basilice implende populo cui p̄cere ē eli
gerenē & decernerenē vbi nemo feriret. vñ
n. mo rapet. quo liberādi multi a miserātib⁹
hostib⁹ duceretur. vñ de captiuiādi vlli nec a
crudelib⁹ hostib⁹ abduceretur. hoc xpi noi.
hoc xpi anotepe tribuēdū. quisqz nō videt ce
cus q̄squis videt nec laudat ingrat⁹. quisqz
laudati reluctat m̄san⁹ est. **A**bfit vt prudēs
q̄sqz hoc feritati impurer barbaroz. **T**ru
culētissimas & seuisimas mētes ille terruit ill
le frenauit ille mirabilif t̄pauit. qui philoso
phando antedixit. **V**isitabo in virga iniquita
tes eoz. & i flagellis peccata eoz. misericordiaz
aut meam non disp̄gā ab eis. **Ca. viij.**

Quicqd̄ ergo vastatōnis. trucidatio
nis. dep̄datōnis. ocrematōnis. affli
ctio nis in ista recētissima romana clade omif
sum est. fecit hoc osuetudo belloz q̄ aut nouo
more factū est q̄ inuitata rerum facie imma
nitas barbara tam nūtis apparuit. ut amplif
sime basilice implende populo cui p̄cere ē eli
gerenē & decernerenē vbi nemo feriret. vñ
n. mo rapet. quo liberādi multi a miserātib⁹
hostib⁹ duceretur. vñ de captiuiādi vlli nec a
crudelib⁹ hostib⁹ abduceretur. hoc xpi noi.
hoc xpi anotepe tribuēdū. quisqz nō videt ce
cus q̄squis videt nec laudat ingrat⁹. quisqz
laudati reluctat m̄san⁹ est. **A**bfit vt prudēs
q̄sqz hoc feritati impurer barbaroz. **T**ru
culētissimas & seuisimas mētes ille terruit ill
le frenauit ille mirabilif t̄pauit. qui philoso
phando antedixit. **V**isitabo in virga iniquita
tes eoz. & i flagellis peccata eoz. misericordiaz
aut meam non disp̄gā ab eis. **Ca. viij.**

tis dei otēnētes. fm̄ duriciā cordis sui et cor
impenitēs thesaurisēnt sibi irā in die ire & re
uelatōnis iusti iudicij dei. qui reddet vnicui
qz fm̄ opa sua. **T**amē paciā dei ad p̄niam im
uitat malos sicut flagellū dei ad penitētiā
erudit bonos. **I**teqz misericordia dei fouen
dos amplectit bonos sicut seueritas dei puni
endos corripit malos. **P**lacuit q̄p̄ dine p̄
uidētie p̄parare in posterū bona iustis q̄bus
non fruerent iniusti. & mala impijs q̄b⁹ nō ex
cruciabunt boni. **I**sta vero t̄palia bona & ma
la vtrifqz voluit eē coia. vt nec bona cupidius
appetant que mali q̄z habē cernunt. nec mal
la turpif euitētur. q̄bus & boni plerūqz affici
untur. **I**nterest aut plurimū qualis sit vsus
vel eaz rerum q̄ p̄spe. vel earū q̄ dicunt adū
se. **N**am bonis t̄pali⁹ nec bon⁹ extollit. nec
malis frangit. **M**alus aut iō huiuscemodi in
felicitate puniē. quia felicitate corrumpitur.
Astēdit tñ deus sepe etiā in bis distribuen
dis euidentius opatōne suā. **N**am si nunc oē
p̄ctm̄ manifesta p̄cedēt pena. nihil vltimo iu
dicio seruari putaret. **R**ursus si nulluz p̄ctm̄
nūc puniret apte diuinitas nulla eē dina pui
dētia credētur. **S**imilit̄ in rebus sc̄dis. si non
eas deus q̄busdā petētib⁹ euidentissima lar
gitate ocedēt. non ad eū ista p̄ctm̄ dicēmus
Iteqz si oibus eas petētib⁹ daret. nō nisi p̄
ter talia p̄ria huiēdum illi eē arbitramur.
Nec p̄ios nos facēt talis serui. **S**z poti⁹ eu
pidos & auaros. **H**ec cū ita sint. q̄cunqz bo
ni et mali pariē afflicti sunt. nō iō ip̄si distin
cti non sunt. qz distinctū si est q̄ vtrifqz p̄pessi
sunt. **M**anet em̄ dissimilitudo passōū etiā in
similitudine passionū. & licz sub eodē tormēto
non idē est virtus & viciū. **N**az sicut sub vno
igne aurū rutilat palea fumat & sub eadē tri
bula stipule omimunt. frumēta purgantur.
nec iō cum oleo amurca ofundit. qz eodē p̄li
pondere exp̄mit. ita vna eadēqz vis irruens
bonos p̄bat. purificat. eliquat. malos dā
nat. vastat. exterminat. **V**ñ m̄ eadē afflictio
ne. mali deum detestant atqz blasphemāt to
m̄ aut p̄cantur & laudat. **T**antū interest. nō
qualia s; qualis quisqz patiatur. **N**ā pari mo
tu exagitatū exalat horribilif cenū. & suauif
fragrat vnguetū. **Ca. non. um.**

Quid igitur in illa rerū vastitate xpi
ami passi sunt. qz nō eis magis fidelif
ista ofiderātib⁹ ad p̄fectum valeret
Primo qz ip̄a p̄cta q̄bus deus indignat⁹ im
pleuit t̄atis calamitatib⁹ mūdū humilif co
gitātes quāuis longe ab sint a facinorof fla
giciohis atqz impijs tñ nō vsqz adeo se a deli
ctis deputāt alienos. vt nec t̄palia p̄ eis ma
la p̄peti se iudicēt dignos. **E**xcepto enim qz

vnusquisq; quilibet laudabiliter viuens cedite
 in quibusdam carnali occupie et si non ad facinororum
 immanitatem et gurgitibus flagitiorum atque impie-
 tatis abominatorem ad aliqua tamen peccata vel talia
 vel tanto ebriora quanto miora hoc ergo
 excepto quis tamen facile reperitur qui eosdem
 ipsos propter quorum horredas superbia luxuriaque
 et auaricia atque execrabiles iniquitates et impie-
 tates deus sicut in animo predestinat oritur terrarum
 sic habeat ut habendi sunt sic cum eis viuat ut
 cum talibus est viuendum. **P**lerumque enim ab eis do-
 cendis ammonendis aliquando et obiurgandis et
 corripiendis male dissimulat vel laboris pigritiam
 vel cum os eorum verendum amur offendere vel
 cum inimicicias deuotam ne impediant et no-
 ceant in istis temporalibus rebus siue quas adipi-
 sci adhuc appetit nostra cupiditas siue qualis
 amittere formidat infirmitas ita ut quauis
 bonis malorum vita displiceat et ideo cum eis non
 incidat in illam damnationem que per hanc vitam ta-
 libus preparatur tamen quia propterea peccatis eorum
 damnabilibus peccant dum eos in suis licet leui-
 bus et venialibus metuunt iure cum eis temporaliter
 flagellant quauis in eternum mitem puniantur
 iure ista vita quam diuinitus affliguntur cum eis
 amara sentiunt. **E**t amaro dulcedinem peccanti-
 bus eis amari esse noluerunt. **N**am si propterea
 quisque obiurgandis et corripiendis male agenti-
 bus parcat quod optimum tempus iniquitatis vel eisdem
 ipsis metuit ne deterioribus ex hoc efficiantur
 vel ad bonam vitam et piam eruditionem impedi-
 ant alios infirmos et premit atque auertat a fi-
 de non videtur esse cupiditatis occasio sed con-
 filium caritatis. **I**llud est culpabile quod quilibet
 dissimulans viuunt et a malorum factis abhorrent
 parcat tamen peccatis alienis quam dedocere aut
 obiurgare deberet dum eorum offensionem ca-
 uent ne sibi noceant in his rebus quibus licite boni
 atque innocentes vtuntur sed cupidius quam oportet
 bat eos qui in hoc mundo peregrinant et spem
 superne patrie pre se gerunt. **N**on solum quippe infir-
 miores vitam ducetes coniugales filios haben-
 tes vel habere querentes domos ac familias
 possidentes quos apostolus in ecclesiis alloqui-
 tur docens et monens quemadmodum viuere de-
 beat et uxores cum maritis et mariti cum uxori-
 bus et filii cum patribus et parentes cum filiis et
 serui cum dominis et domini cum seruis multa et pa-
 lia multa terrena libenter adipiscuntur et mole-
 ste amittunt propter que non audent offendere ho-
 mines quorum sibi vita et animatio summa et osce-
 leratissima displicet verum etiam hi qui superiorem
 vite gradum tenent nec coniugalibus vinculis ir-
 retiti sunt victu pro ac tegimento vtuntur
 plerumque siue fame ac salutem dum insidias atque
 impetus malorum timet ab eorum reprehensione se

se abstinent. **E**t quauis non in eis eos metuunt
 ut ad similia peccanda quibuslibet eorum erroribus
 atque improbitatibus cedant ea ipsa tamen
 que cum eis non peccant nolunt plerumque corripi-
 pere cum fortasse possint aliquos corripiendo
 corrigere ne si non potuerint sua salus ac fa-
 ma in periculum exitiumque pueniat nec consideras-
 ratione qua sua fama ac salutem videntes necessa-
 riam utilitati eruditionis hominum scilicet ea potius in
 firmitate qua delectat lingua blandies et hu-
 manus dies et reformidat vulgi iudicium et
 carnis excruciatio vel pemptio hoc est propter
 quedam cupiditatis vincula non propter officia
 caritatis. **N**on mihi itaque videtur hec parua esse causa
 quare cum malis flagellant et boni quando deo
 placet peccatos mores etiam temporalium penarum af-
 flictione punire. **F**lagellantur enim simul non quod
 simul agunt mala vitam sed quod simul amant te-
 poralem vitam non quidem equaliter sed tamen simi-
 quam boni obtinere deberent ut illi correpti at-
 que correcti consequerentur eternam. **A**d quam consequen-
 dam si nollent esse socii ferrent et diligerentur
 inimici quod donec viuunt semper incertum est utrum
 voluntate sint in melius mutaturi. **T**ua in re non
 vti que parum sed longe grauiore habent causas
 quibus prophetam dicit. **I**lle quidem in suo pecca-
 to morietur sanguinem autem eius de manu speculato-
 ris requiratur. **A**d hoc enim speculatores sunt
 est populorum propositi ostentati sunt in ecclesiis
 ut non parcat obiurgando peccata. **N**ec ideo
 tamen ab huiusmodi culpa penitus alienus
 est qui licet propositus non sit in eis tamen quibus vi-
 te huius necessitate coniungitur multa monen-
 da vel arguenda nouit et negligenter deuitas
 eorum offensiones propter illa quibus in hac vita
 non ut debuit viuunt sed plus quam debuit delecta-
 tur. **D**einde habent aliam causam boni quare tem-
 poralibus affligantur malis qualis habuit iob
 ut sibi ipsi humanus animus sit probatus et con-
 gnitus quanta virtute pietatis gratis deum
 diligat. **N**on recte consideratis atque perspe-
 ctis attende utrum aliquid mali acciderit fide-
 libus et propter que eis non in bonum verteretur non for-
 te putandum est apostolicam illam vacare sententiam
 ubi ait. **S**cimus enim quod diligentes deum omnia col-
 operantur in bonum. **C**a. x.

Miserunt omnia que habebant. **N**unquam si-
 dem. **N**unquam pietatem. **N**unquam interi-
 oris hominis bona qui est ante deum diues
Hec sunt opes christianorum quibus opulenti dice-
 bat apostolus. **E**st autem quantum status magnus pie-
 tas cum sufficientia. **N**ihil enim inultum in hunc
 mundum sed nec auferre quid possumus habentes
 autem victum et tegumentum bis contenti sumus. **N**am
 qui volunt diuites fieri incidunt in temptationem
 et laqueum et desideria multa et noxia que mergunt

hoies in interitū et p̄ditōem. Radix enim est
oim maloz avaricia. Quā q̄dā appetētes a fi
de perrauerūt et inseruerūt se dolorib⁹ mltis.
Quib⁹ ergo frene diuitie illa vastatōe pie
runt. sic eas sic hēbant quē admodū ab isto fo
ris paup̄e in⁹ diuite audierāt. id est si mun
do vtebant tanq̄ nō vtētes. p̄tuerūt dicere
quod ille grauit̄ tēptat⁹ et mime supatus. nu
dus exiit de vtero m̄ris mee. nudus reuertar i
terrā. Dñs dedit dñs abstulit sicut dño pla
cuit ita factū est sic nomē dñi bñdīctū. Vt to
nus seruus magnas facultates h̄re et ip̄az sui
dñi volūtate cui p̄disse quō mēte ditesceret
nec tristaret eis reb⁹ viuēs relictis. quas ci
to fuerat moriēs relictur⁹. Illi autē in firmio
res qui terrenis his bonis quāuis ea nō p̄po
nerent xp̄o. aliq̄ntula tñ cupiditate cobere
bant q̄ntum hec animō peccauēt p̄dēdo sen
serunt. Tñ quippe doluerūt quātū se dolo
rib⁹ inseruerāt. sicut aplm dixisse sup̄ ome mo
raui. Oprebat em̄ vt eis addere et etiā expi
mentoz disciplina. a q̄b⁹ tam diu fuerat ne
glecta vertoz. Nam cū dixit apls q̄ volunt
diuites fieri incidūt in tēptatōem et ceta. p̄
fecto in diuitijs cupiditate r̄phendit nō fa
cultate quā p̄cepit alibi dicēs. Drecipe diui
tibus h̄mūdi non sup̄be sape neq̄ spare i m̄
certo diuitiaz. s; i deo viuio q̄ p̄stat nob̄ oia
abūdantē ad fruendū. Bñ faciāt. diuites sine
in opib⁹ bonis. facile tribuāt. coicent thesau
risent sibi bonū fundamētū in futuro. vt ap̄
bendant veram vitā. Nec qui d̄ suis diuitijs
faciebāt. magnis sunt lucris leuia dāna sola
ti. plusq̄ letati ex his q̄ facile tribuēdo tutius
seruauerūt. quā otristati ex his q̄ timide re
timendo facilius amiserūt. Hoc em̄ potuit in
terra p̄ire. quod piguit inde trāfferre. Nam
qui receperunt oisū dñi sui dicentis nolite ab
scondere vobis thesaur̄os in terra. ubi timea
et rubigo extermināt et vbi fures effodiūt et
furant. sed thesaur̄isate vobis thesaur̄os in
celo. quo fur non accedit neq̄ timea corrup
pit. vbi em̄ est thesaur⁹ tu⁹ illic erit et cor tuū
Tribulacois tpe pbauerūt quā recte sapu
erunt nō otēnēdo veracissimū p̄ceptorem
et thesauri sui fidelissimū inuidiissimūq̄ cu
stodem. Nam si mlti gaudiū sunt ibi se habuif
se diuitias suas quo otigit ut hostis nō acce
deret. quāto cerci⁹ et securi⁹ gaudere potue
runt. qui monitū dei sui illuc migrauerant q̄
accedē oino non possent. Vñ paulm⁹ noster
nolens eps ex opulētissimo diuite. voluntate
paup̄imus. et copiosissime sanct⁹ q̄n et ip̄az
nolā barbari vastauerūt. cum ab eis tenere
se in corde suo. ut ab eo postea cognouimul
p̄cabat. Dñe non ex cruciet p̄pter auz et atz

gentum. Vbi em̄ sunt oia mea tu scis. Vbi ei
hēbat omnia sua vbi eum odere et thesauri
sare ille monuerat qui hec mala mūdo ventu
ra p̄dixerat. Ac p̄ hoc qui dño suo monenti
obedierant vbi et quō thesaurisare deberent
nce ipsas terrenas diuitias barbaris icursā
tib⁹ amiserūt. Quos autē nō obedisse penituit
quid de talib⁹ reb⁹ faciēdū etiā si nō p̄ce
dente sapiētia. certe osequēte expientia didi
cerunt. At em̄ q̄dam boni etiā xp̄iani tormē
tis ex cruciati sunt. vt bona sua hostib⁹ p̄de
rent. Illi vero nec p̄dere nec p̄dere potuerūt
bonū quo ipsi boni erāt. Si autē torq̄ri quam
māmona imq̄tatis p̄dere maluerūt. boni non
erant. Admonēdi autē fuerāt q̄ tāta patiebā
tur p̄ auro. q̄nta eēt sustinēda p̄ xp̄o. vt eū
potius diligē discernēt qui p̄ se passos etez
na felicitate ditaret. nō auro et argento p̄ q̄
pati miserimū fuit. siue mētiendo occultare
tur. siue vera dicendo p̄dere. Nāq̄ in tor
menta nemo xp̄m otitendo amisit nemo auz
nisi negādo seruauit. Quocirca vtilio. a erāt
fortasse tormēta que bonū in cor. uirtibile a
mandum docebāt quā illa bona que sine vllō
vtili fructu dños sui amore torq̄bāt. Sed q̄
dam etiā nō hēntes quod p̄derēt dū nō cre
dunt tori sunt. Et hij forte h̄re cupiebāt nec
sancta volūtate paupes erāt. quib⁹ demon
strandum fuit. nō facultates s; ip̄as cupidi
tatis talib⁹ dignas esse cruciatib⁹. Si vero
vite melioris p̄posito recōditū aurū argētū
q̄ non habebāt. nescio q̄dē vtrū cuiq̄ ralius
acciderit. vt dum h̄re credit torquere. Ve
rum etiā si accidit p̄fecto qui in illa tormē
ta paupertate sanctā otitebat. xp̄m otitebatur.
Quapropt̄ et si nō meruit ab hostib⁹ credi. n̄
potuit tñ sancte paupertatis ofessor sine celesti
mercede torq̄ri. ¶ Ca. xj.

Mltos inq̄nt etiā xp̄ianos fames di
uturna vastauit hoc q̄z in vsus suos
boni fideles pie tolerādo vterunt
Quos em̄ fames necauit malis vite h̄ sicut
corpis moribus eripuit. Quos autē non neca
uit docuit parcius viuē docuit p̄ducti⁹ ieiū
nare. Sed em̄ multi etiā xp̄iani in fecti sunt
multi multaz mortū feda varietate osump
ti. Hoc si egre ferēdū est oibus qui in h̄c vi
tam p̄creati sunt vtiq̄ cōe est. Hoc scio. nes
mimen fuisse mortū qui non fuerat aliq̄ndo
mōit⁹. Finis autē vite tam longā q̄ breuē
vitā hoc idem facit. Neq̄ em̄ aliud melius et
aliud deter⁹. aut aliud maius et aliud breui
us est q̄ iam parit nō est. Quid autē interest
quō mortis genere vita ista simat. quādo il
le cui finitur. iterum mori non cogit. Cū au
tem vnicuiq̄ mortis alii sub quotidianis vite

huiusmodi innumerabiles mortes quodammodo
ominent. quoadiu incertum est que nam eaz. vtru
ra sit. **Quero** utrum facius sit vna ppeti morie-
do. an omnes timere viuendo. **Nec** ignoro qui
citius eligat diu viuere sub timore tot mortiu
qua semel moriedo nulla demiceps formidat
Sed aliud est quod carnis sensus infirmitate pau-
dus refugit. aliud quod metis ratione diligenter
erucleata vincit. **Mors** mala putanda non est
qua bona vita precesserit. **Nec** enim facit malum
mortem nisi quod sequitur mortem. **Non** itaque multum
curandum est eis qui necessario morituri sunt.
quid accidat ut moriantur. sed moriedo que ire
cogantur. **Cum** igitur christiani nouerint longe rem-
meliore fuisse religiosi pauperum mortem in fin-
gentium canum linguas. quam impij diuitis in pur-
pura et bisso horrenda illa genera mortuorum. quod
mortuis obfuerunt qui bene vixerunt.

Ca. duodecimum.
Etem in tanta strage cadauerum nec se-
peliri poterunt. **Nec** istud pia fides
inimicum reformidat tenens predictum. nec absumen-
tes bestias resurrectorum corporibus obfueras
quorum capillus capitis non pibit. **Nullo** enim modo
diceret veritas. nolite timere eos qui corpus
occidunt animam autem non possunt occidere. si quis
obisset future vite quecquid inimici de corporibus
occisorum facere voluissent. **Nisi** forte quispiam
sic absurdus est ut ostendat eos qui corpus occi-
dunt non debent timeri animam mortem ne corpus oc-
cidant. et timere debere post mortem ne corpus
occisum sepeliri non sinant. **Falsum** est ergo quod
ait christus qui corpus occidunt et postea non habent
quid faciant si habent tantam que de cadaueribus
faciant. **Ab** sit quod falsum sit quod veritas dixit
dicitur est enim aliquid eos facere non occidunt.
quia in corpore sensus est occidendo. postea vero
nihil habere quid faciant. quod nullus sensus est in cor-
pore occiso. **Multa** itaque corpora christianorum ter-
ra non tenet sed nullum eorum quisquam a celo et ter-
ra sepauit. quia tota implet presentia sui que nouit
vnde resuscitet quod creauit. **De** quod est in psalmo
Posuerunt mortalia seruum tuorum et cetera volati-
libus celi carnes sanctorum tuorum bestias esse effude-
runt sanguinem eorum sicut aquam in circuitu hieru-
salem. et non erat qui sepeliret. **Sed** magis
ad exaggerandam crudelitatem eorum que ista se-
cerunt. non ad eorum infelicitatem que ista ppassi
sunt. **Quauis** enim hec in conspectu hominum dura
et dira videantur. **Sed** preciosa in conspectu domini
mors sanctorum eius. **Proinde** ista omnia id est
curatio funeris. obitio sepulture. pompa exe-
quiarum magis sunt viuorum solacia quam subhi-
dia mortuorum. **Si** aliquid predestinatio impio sepul-
tura preciosa oberit pio vilis aut nulla. **Preclaras**
exequias in conspectu hominum exhibuit purpura

to illi diuiti turba famulorum. sed multo clari-
ores in conspectu domini vlceroso illi pauperi miste-
rium prebuit angelorum. qui eum non extulerunt in
marmoreum tumulum. sed in abrahe gremium sustu-
lerunt. **Ridetur** hec illi. contra quos defendenda
suscepimus ciuitatem dei. **Verum** sepulture cu-
ram etiam eorum prebit ostenderit. et sepe vniuersi
exercitidum per terrena patria morerentur ubi
postea iaceret vel quibus bestias esca fierent
non curarunt. **Licet** ergo de hac re poetis plausi-
biliter dicere. celo te gis qui non habet vnam
Quanto minus dicitur de corporibus insepultis in-
sultare christianis. quibus et ipsorum carnis et mem-
brorum omnium reformatio non solum ex terra. ve-
rum etiam ex aliorum elementorum secretissimo
finu quo dilapsa cadauera recesserunt in tem-
poris puncto red dedita et reintegenda permittit

Ca. xij.
Nec ideo tamen ostendenda et abijcienda
sunt corpora defunctorum maximeque iu-
storum atque fidelium. quibus tanquam organis et
vasis ad omnia bona opera sancti usus est spiritus
Si enim paterna vestis et anulorum ac si quod homini
tanto carius est posteris. quanto erga presentes
maior existit affectus nullo modo ipsa spernenda
sunt corpora utique multo familiaria atque diuin-
dus quam quilibet indumenta gestamus. **Nec**
enim non ad ornamentum vel adiutorium quod adhi-
betur extrinsecus sed ad ipsam naturam hominis
pertinet. **Vnde** et antiquorum iustorum funera of-
ficiose pietate curata sunt. et exequie celebra-
te et sepultura piua. ipsi dum viuerent de se-
peliebant vel etiam transferendis suis corporibus fi-
lij mandauerunt. **Et** tobias sepeliendo mortu-
os deum promeruisse teste angelo commendat. ipse
que dominus die tercio resurrectorum religiose mu-
lieris bonum opus predicat. predicandusq. omen-
dat quod vnguentum preciosum super membra eius effu-
derit. atque hoc ad eum sepeliendum fecerit. et
laudabiliter commemorant in euangelio. qui cor-
pus eius de cruce acceptum diligenter atque hono-
rifice tegendum sepeliendumq. curarunt. **Verum**
iste auctoritates non hoc admonent. quod iste vl-
lus cadaueribus sensus. sed ad dei prouidentiam
cui placet etiam talia pietatis officia corpora
que mortuorum pertinere significat. propter fidem
resurrectionis asserenda. **Vbi** et illud salubri-
ter discit quanta possit esse remuneratio prelo-
simis quas viuentibus et sentientibus exhibemus. si
neque hoc apud deum perire quod exanimis hominum
membris officij diligenterque psoluit. **Sunt** quidem
et alia que sancti preciarum de corporibus suis vel
obediens vel transferendis prophetico spiritu dicta in-
telligi voluerunt non autem hic locus est vte a
pertractemus. cum sufficiat ista que diximus. **Et**
si ea que sustentandis viuentibus sunt necessaria

7
seue videtur et amicitia. Quis cum graui affli-
ctione desinit non frangit in bonis pferendi to-
leantia virtute. nec eradicitur ex aio pietate
sed exercitata facit fecundiorē quā tomagis
cū desunt ea que curādis funcibus odendiscq;
corpōibus defunctorū adhiberi solent nō ef-
ficiunt miserof in occultis pioz sedibus iam
quietos. Ac p hoc qñ ista cadaueribus xp̄ia-
notū i illa magne vrbis vel etiā alioz opido-
rū vastacoē desueūt nec viuoz culpa est qui
non potuerūt ista pberē. nec pena mortuozū
qui nō possūt ista sentire. ¶ Ca. de amicitia.

Ed multi inquit xp̄iani etiam captiui
ducti sūt. Nō sane miserrimū est. si aliq;
duci potuerit vbi deū suū nō inuenerūt. Sūt
autē i scripturis factis hui⁹ etiā clavis magna
solacia. Fuerūt i captiuitate tres pueri. fu-
it daniel. fuerūt alij pphete. nec deus desueit
osolator. sic ergo non deseruit fidelis suos s̄
dominacōe gentis licet barbare. tñ hūane
q̄ ppheta nō deseruit nec in visceribus belue.
Nec q̄ illi cū quib⁹ agimus maluit irridē q̄
credere. qui tamē in suis litteris credūt ario-
nē metimneū nobilissimū citari s̄ cū eieciūf
essz de nauī exceptum delphini dorso. et ad
terras esse puectum. Verū illud nrm de iona
ppheta incredibilis est. Plane incredibili⁹
quia mirabilis. et mirabilis q̄ potentius.

Habent tamen ¶ Ca. de cūmquitū
isti d captiuitate tligis cā etiā spōte
tolerāda. et in suis pclaris vris nobilissimuz
exemplū. Marcus regulus imperator popu-
li romani captiuus apud cartaginenses fuit
qui cum sibi mallet a romanis suos reddi q̄
eoz tenere captiuos. ad hoc impetrādū eti-
am istū p̄cipue regulum cum legatis suis ro-
mam miserūt pus iuratione cōstitūm. si q̄
volebat minime p̄gisset redituz eē cartha-
ginem. Perrexit ille atq; in senatu otraria p-
suasit. quoniā non arbitrabat vtile esse roma-
ne rei publice mutare captiuos. Nec p̄ hāc
persuasionē a suis ad hostes redire cōpulsus
est sed quia iurauerat id sponte compleuit.
At illi eum excogitatis atq; horrendis cru-
ciatib⁹ necauerūt. Inclusum quippe āgusto
ligno vbi stare cogereē clauisq; acurissimis
vndiq; confixo. vt se in nullam eius partem
sine penis atrocissimis inclinare tetiam vigi-
lando penterūt. Merito certe laudant virtu-
tem tam magna infelicitate maiorē. Et per
deos ille iurauerat quozum p̄cultu phibito
has generi humano clades isti opmanē infligi.
Qui ergo p̄pterea colebatur vt istam vi-
tam p̄speram redderet fuerunt iuranti has
irrogari penas seu permiserūt. seu voluerūt.
Quid p̄iuro grauius irati facere potuerunt

Sed cur non ratiocinatōem meam poti⁹ ad
vtrumq; cōcludam. Deos certe ille sic coluit
vt p̄pter iurandū fidem nec maneret i pa-
tria nec inde quo libet iret. sed ad suos acer-
rimos inimicos redire minime dubitaret. s̄
si huic vite vtile existimabat. cuius tā horrē-
dum exitum meruit p̄ oculdubio fallebatur.
Suo quippe docuit exēplo nihil deos ad istā
temporalē felicitatē suis p̄desse cultoribus.
quando quidē ille eoz debet⁹ cultui. et vici⁹
et captiuus abductus est. et qui a noluit aliē
quam per eos iurauerat facere. nouo ac p̄us
inaudito nimiq; horribili supplicij genere
cruciat⁹ extindus est. Si autem deoz cul-
tus post hāc vitā vel ut mercedē reddidit feli-
citatē cur calumniantē t̄pib⁹ xp̄ianis iō dis-
centes vbi accidisse illā calamitatē q̄ deos
suos colere desistit cū potuerit illos dilige-
tissime colens tam infelix fieri q̄ ille regulus
fuit. nisi forte ostra clarissimam veritatē tāta
q̄sq̄ demētia mire cecitatis obnitiē vt con-
tendere audeat vniuersam ciuitatē deos co-
lentem infelicē esse non posse. vnum vero ho-
minem posse q̄ vici⁹ potētia deoz suoz mul-
tos poti⁹ sit idonea s̄seruare. quaz singulos
cum multitudo ostet ex singulis. Si autē dicit
marcū regulū etiāz in illa captiuitate illisq;
cruciatib⁹ corpis. animi virtute beatum esse
potuisse virt⁹ poti⁹ vera q̄rat q̄ beata eē pos-
sit et ciuitas. Neq; em̄ aliunde beata ciuitas
aliunde hō cū aliud ciuitas nō sit. quā cōcoris
hoim multitudo. Quāobzē nōdum interim di-
spūto qualis in regulo virtus fuerit. Suffi-
cit q̄ nūc isto nobilissimo exēplo cogunt fa-
teri non p̄pter corpis bona vel eaz rez q̄ ex-
trinsec⁹ hoi accidit colēdos deos. qñ q̄dem
ille carere his oib⁹ maluit. q̄z deos p̄ q̄s iura-
uit offendē. Sed qd faciem⁹ hoib⁹ q̄ glorian-
tur se talē habuisse ciuē qualē timēt h̄re ciui-
tatē. Nō si nō timēt. tale ergo aliqd̄ q̄le acci-
dit regulo. etiāz ciuitati tā diligētē quā ille
deos colēti occidē potuisse fateant. et xp̄ianis
t̄pib⁹ nō calūniēt. Verū qz de illis xp̄ianis
orta qō est q̄ etiā captiuati sūt hoc intueant
et taceāt q̄ saluberrime religioni exhibe ip̄u-
denter atq; impudentē illudūt. qz si dijs eorū
p̄bro nō sūt at tētissim⁹ cultoz illoz dum eis
iurandū fidē s̄seruare p̄tia caruit cū aliā
nō h̄ret captiuusq; apud hostes lōga morte
supplicio noue crudelitatis occisus est. m̄to
mi⁹ nomē criminādū est xp̄ianū in captiui-
tate sacroz suoz q̄ supnā p̄tiam veraci fide
expectātes. etiā in suis sedib⁹ p̄grinos se ef-

Magnū sane crimē se putant obicere
xp̄ianis. cum eorum exaggerantes
¶ Ca. xvj.

captiuitate. addūt etiā supra omiffa. n̄ solus
 in aliena matrimonia virginesq; nupturas.
 sed et in quasdā sanctimoniales. h̄ vero non
 fides. non pietas. nō ip̄a virtus que castitas
 dicitur. sed nostra potius disputatio in pudorem
 atq; rōem quibusdā coartat angustis. Nec
 tñ hic curam alienis rñsionē reddere. q̄ntū
 ip̄is nostris osolat oēm. Sit igit̄ in p̄mis po
 fitū atq; firmatū virtutez qua recte viuūt ab
 animi sede mēbris corp̄is impare. sanctumq;
 corpus vsu sacri sancte volūtatis. qua incon
 cussa ac stabili pmanēte. q̄c q̄d alius d̄ corpe
 vel in corpe fecerit quod sine pctō. p̄pō n̄ va
 leat euitari. p̄ter culpam esse patētis. S; q;
 non solū quod ad dolorē. verum etiā q̄d ad li
 bidinē p̄met in corpe alieno p̄petrari p̄t. q̄c
 quid tale factū fuerit. et si retetā ostātissimo
 animo pudicitia nō excutit tñ pudorē. meuit
 ne credat̄ factū cum mētis etiā volūtate. q̄d
 fieri forrasse sine carnis aliqua voluptate nō
 potuit. Ac p̄ hoc et que se occiderunt ne q̄c
 q̄ hmōi paterent̄ quis humanā affectū. eis no
 sit ignosci. Et que se occidere noluerunt. re
 suo facinore alienū flagiciū deuitarēt. q̄s quis
 eis hoc erimini dederit. ipse erimine in sp̄ien
 tie non carebit

Ca. xvij.

Nam utiq; si non licet puata p̄tate ho
 minem occidē vel nocērē. c̄ occiden
 di iniam lex nulla ocedit p̄fecto et q̄
 seip̄m occidit homicidā est. Et t̄tō sit nocē
 tior cum se occiderit. quāto innocētior i ea
 causa fuerit. qua se occidendū putauit. Nam
 si iude factū merito de testamur eūq; vental
 iudicat cum se laqueo suspēdit. scelerat̄ illi
 us traditōnis auxisse. p̄ ot̄ q̄s exp̄issae om̄is
 sum. Duo q̄m dei misericordiam desperādo exicia
 biliter pemitēs nullū sibi salubris p̄nie locum
 reliq̄t. quāto magis a sua nece se abstīnē d̄z.
 qui tali supplicio q̄d in se punit non h̄z. Qu
 das em̄ cum se occidit sceleratū hoīem occi
 dit. et tñ non solū xp̄i. vcz etiā sue reus mor
 tis sinuit hāc vitā. q; h̄z p̄pter syū scelus alio
 suo scelere occisus est

Ca. xvij.

Quāto autē homo q̄ mali nil fecit sibi ma
 le faciat. et seip̄m interficiēdo hoīez
 interficiat innocētē ne alium patiat̄
 nocentē. atq; in se p̄petret pctm̄. p̄p̄m. ne in
 eo p̄petret alienū. At em̄. ne vel aliena pollu
 at libidō metuit. Non polluet si aliena erit. si
 aut̄ polluet alia non erit. Sed cum pudicitia
 virtus sit animi comitēq; hēat fortitudinem
 qua potius quibet mala tolerare q̄ malo cō
 sentire decernit. nullus autē magnanimus et
 pudicus in potestate hēat q̄d de suo carne fi
 at. s; tñ q̄d annuat mēte vel tenuat. q̄s eadē
 sana mēte putauerit se p̄dere pudicitia. si for

te in app̄hēsa et opp̄ressa carne sua exercea
 et expleat libidō nō sua. Si em̄ hoc mō pud
 icia perit. p̄fecto pudicitia virtus animi non
 erit nec p̄tinebit ad ea bona quibus bñ viuūt
 sed in bonis corporeis numerabit̄. qualia sūt
 viref. pulcritudo sana integraq; valetudo ac
 si quid hmōi est. que bona etiā si minuantur
 bonam iustāq; vitam oīno nō minuumt. Ad si
 tale aliq̄d est pudicitia vt q̄d p̄ illa ne amitt
 tatur etiā cum piculo corp̄is laborat̄. Si autē
 animi bonum est. etiā opp̄resso corpe nō amitt
 titur. Quinetiā sancte otinētis bonū cū imū
 dicie carnaliū occupat̄. nō cedit. et ip̄m
 corpe sanctificat̄. et id eo cum eis nō cedere i
 cōcussa intentōe p̄stite. nec de ip̄o corpe pe
 rit sanctitas. q; eo sancte vtēdi p̄seuerat vo
 luntas. et quātū in ip̄o est etiā facultas. Ne
 q; em̄ eo corpe sanctū est q̄ c̄ mēbr̄a sunt in
 tegra. aut eo q̄ nullo otrectant̄ attractu cum
 possint diuers̄ casib; etiā vulnerata vim p̄pe
 ti. et medici aliq̄n saluti opitulātes. h̄c ibi fa
 ciant que horret aspectū. Obstetrix virgis
 cuiusdā integritatē manu velut explorans.
 siue maluolētia. siue insciētia. siue casu. dum
 insp̄cit p̄dit. Non opino. quēq; taz stulte sa
 pere vt huic pisse aliq̄d existimet etiā de ip̄i
 us corp̄is sanctitate quāuis mēbr̄i illi; inte
 gritate iam p̄dita. Quocirca p̄posito animi
 pmanente. p̄ quodiā corpe sanctificari meru
 it. nec ip̄i corpi aufert sanctitatē violētia li
 bidinis aliene. quā seruat p̄seuerat̄ia otinen
 tie sue. An vero si aliq̄ seia mēte corrupta vi
 olatoq; p̄posito q̄d deo vouerat. p̄gat viciā
 da ad deceptorē suū. adhuc ea p̄gente scām
 vel corpe dicim; ea scitate animi per quam
 corpus sanctificabatur amiffa atq; destruc
 ta. Absit hic error et hic potius ammonēa
 mur ita non amitti corp̄is sanctitatez ma
 nente animi sanctitate etiā corpe opp̄res
 so. sicut amittitur corp̄is sanctitas viola
 ta animi sanctitate etiā corpe intacto. Quā
 obrem non habet quod in se morte sponta
 nea punit femina sine vlla sua cōsensioe vio
 lenter opp̄ressa et alieno compressa peccato
 quanto minus antequā hoc fiat ne admitta
 tur homicidiū certum. cum ip̄m flagiciū q̄m
 uis alienum adhuc pendet incertum. An for
 te huic p̄spicue rōm̄ qua dicim; corpe opp̄res
 so nequaquā p̄posito castitatis vlla in maluz
 ofensione mutato illi; tñ eē flagiciū q̄ opp̄ri
 mens ocubuerit nō illi; que opp̄ressa ocubenti
 nulla volūtate ofenseri. contradicere audē
 bunt. h̄j oera quos feminaz xp̄ianaz in ca
 ptiuitate opp̄ressaz. non tñ mentes vcz eti
 am corpa sancta defendimus.

Capitulū

xix.

Lucrecia certe matrona nobile veterem romanam pudicitie magis effugerunt laudibus. Quis corpe cum violenter oppresso. tarquinij regis filij libidiose potius esset. illa scelus improbissimi iuuenis marito collatio et primo quo bruto viris clarissimis ac fortissimis indicauit. eosque ad vindictam commoverit. deinde fedi in se omniis egra atque impatiens se punit. Quid dicemus. Adultera hec. an casta iudicanda est. Quis in hac atrocissima labor adu putauerit. Egregie quidam ex hoc veraciter declamans ait. Mirabile dictum. Duo fuerunt et adulterium vnus admisit. Splendide ac verissime. Intuens enim in duorum corporum omixtione vni in quantumatissima cupiditatem alteri castissimam voluntatem. et non quod diuisione membrorum sed quod animorum diuersitate agere atque aduersus duo inquit fuerunt et adulterium vnus admisit. Sed quod est hoc quod in eam gressus vindicatur. que adulterium non admisit. Ille patria cum patre pulsus est. hec sumo est matata supplicio. Si non est illa impudicia. que inuita oprimitur. non est hec iustitia qua casta punitur. Vos appello leges iudicesque romani. Rempe post perpetrata facinora nec quemquam scelestum indemnatum impune voluistis occidere. Si ergo ad vni iudicium quisque deferret hoc crimen vobisque probare non solum indemnata verum etiam casta et innocentem interfectam esse mulierem. nonne eum qui id fecisset seueritate communi graue plederetis. Hoc fecit illa lucrecia. Illa sic predicata lucrecia innocenter castam vim procellam lucrecia in super intermit. Proferte iniam. Quod si propterea non potestis quod non adstat qua punire possitis. cur interfectrices innocenter et caste. tanta predicatioe laudatis quam certe apud inferos iudices et tales que les poetarum vestrorum criminibus cantantem nulla ratione defenditis. ostentat seque in illos qui sibi letum infontes peperere manu lucemque possidere animas cui est ad superna redire cupiditatis phas obstat. tristisque palus inamabilis vni alligat. An forte ideo ibi non est. quod non infontem sed male sibi osciam se pemit. Quid si ei ipsa in modo nosse poterat quous iuueni violenter irruenti. et sua libidine illecta offensa idque in se puniens ita voluit vt morte putaret expiandum. Quam ne sic quidem se occidere debuisset si fructuosam possit apud deos falsos agere penitentiam. Verumtamen si forte ita est. falsumque est illud quod duo fuerunt. et adulterium vni admisit. sed potius ambo adulterium omiserunt vnus manifesta inuisione altera latere offensione non se occidit infontem. et ideo potest a laetis eius defensoribus dici. non esse apud inferos inter illos qui sibi letum infontes peperere

manu. Sed ita hec causa ex utroque latere commutatur. vt si extenuatur homicidium adulterium confirmetur. si purgatur adulterium homicidium commutetur. Nec oino inuenit exitus. vbi dicitur. Si adultera cur laudata. si publica cur occisa. Nobis tamen in hoc tam nobili femine habere exemplo ad istos refutandos qui christianis feminis in captiuitate compressis alienis ab omni cogitatione sanctitatis insultant. sufficit quod in publicis eius laudibus dictum est. duo fuerunt et adulterium vnus admisit. Talis enim ab eis lucretia magis credita est. que se nullo adulterio potuerit maculare offensa. Ad ergo seipsam quoniam adulterium protulit. etiam non adultera occidit non est pudicitie caritas. sed pudoris infirmitas. Pudit enim eam turpitudinis aliene in se omisse etiam si non secum. et romana mulier laudis auda nimium verita est ne putaret quod violenter est passa cum viuente. libenter passa si viueret. Vnde ad oculos hominum meritis sue restem illam penam adhibendam putauit quibus conscientiam demonstrare non potuit. Sociam quippe facti se credi erubuit. si quod alius in ea fecerat turpiter. ferret ipsa patienter. Non hoc fecerunt femine christiane que passe familia viuunt. Tamen nec in se vltre sunt crimine alienum ne aliorum sceleribus adderent sua. si quoniam hostes in eis occupando stupra omiserant. ille in seipsis homicidia erubescendo omitterent. Habent quippe intus gloriam castitatis testimonium conscientie. habent autem coram oculis dei sui. nec requirunt amplius vbi quod recte faciant non habent amplius. ne deuiet ab auctoritate legis diuine. nulla cum male deuiet offensionem suspicionis humane.

Nec enim frustra in sanctis canonicis libris nusquam nobis diuinitus preceptum promissumue repiri potest. vt vel ipsi adipiscende immortalitatis vel vilius cauendi carentiue mali causa. nobismetipsis necesse inferamus. Nam et prohibitos nos esse intelligendum est. vbi ait lex. non occides proferim quod non addidit proximum tuum. sicut falsum testimonium cum ve casset. falsum inquit testimonium non dices aduersus proximum tuum. Nec ideo tamen si aduersus seipsum quisquam falsum testimonium dixerit. ab hoc crimine se putauerit alienum quam regulam diligendi proximum a semetipso dilectorum accepit. quando quidem scriptum est. diliges proximum tuum tanquam teipsum. Porro si falsi testimonij non minus reus est. qui seipsum falsum fateatur quam si aduersus proximum hoc faceret. cum in eo precepto quo falsum testimonium prohibetur aduersus proximum prohibetur. possit quod non recte intelligentibus videri non esse prohibitus vt aduersus seipsum quisque falsus testis adstat.

quantomagis intelligēdum est non licē hoi
seipm occidē. cum in eo quod scriptū est non
occides nihilō deinde addito. nullus nec ip/
se vtiq; cui p̄cipit̄ intelligatur except⁹. Vñd
quidā hoc p̄ceptum etiā in bestias ac pecora
conant̄ extendē. ut ex hoc nullum etiā illorū
liceat occidē. Cur non ego et herbas et quic
quid humo radicit⁹ alitur ac figit̄. Nam et h̄
genus erum qd̄ figit̄. hoc pot̄ et mori pinde
etiā cum vis adhibet̄ occidi. Vñ et apostol⁹
cum de huiuscemodi semibus loquēt̄. tu in
quit quod seminas nō viuificat̄. nisi p̄us mo/
tari. Et in psalmo scriptū ē. Occidit vites
eorū in grandine. Num igit̄ ob hoc eū audi/
mus non occides virgultum vellere nephas
ducim⁹. et manicheorū erroris insanisime ad/
quiescimus. His igit̄ deliramentis remotis
cum legim⁹ nō occides. si p̄pterea nō accipi/
mus hoc dictū esse de fructibus. q; nullus eis
sensus est. nec de irrationabilib⁹ animātib⁹
volatilib⁹. natatilib⁹. ambulatilib⁹. reptili/
bus. q; nulla nobis ratōe sociant̄. quā nō eis
datum est nobiscū h̄re cōem. vnde iustissima
ordinatōe creatoris et vita. et mors eorū. no/
stris vrb⁹ subdit̄. restat vt de homine intel/
ligamus quod dictum est. non occides. Nec
alterum ergo nec te. Neq; em̄ q̄ se occidit a/
liud q̄ hoiem occidit

Ca. xxj.

Quodam vero exceptōes eadē ipsa
diuina fecit auctas. vt liceat hoiem
occidi. sed his acceptis quos deo oc/
cidi iubet. siue data lege. siue ad p̄sonā p̄ tpe
exp̄ssa iussione nō aut̄ ip̄e occidit qui minist̄
rium d; iubēt̄. siue adminiculū gladi⁹ vt en/
ti. et ideo nequaquā ostra hoc p̄ceptū fecerūt.
quo dictū est nō occides qui deo auctore bel/
la gesserūt aut p̄sonā gerēt̄es publice pote/
statis. fm̄ eius leges hoc est iustissime ratōis
imperii sceleratos morte punierūt. Et abra/
am nō solū non est culpatus crudelitatis cri/
mine verum etiā laudat⁹ est nomie pietatis.
q; voluit filiū nequaquā scelerate sed obediē/
ter occidere. Et merito queritur vtz p̄ iussu
dei sit habēdū q; iēthe filiā que patri occur/
rit occidit cum id se vouisset imo latutz deo
quod ei redeūti de p̄sio victori p̄mit⁹ occur/
risset. nec sampson aliē excusat⁹ q; seipm cum
hostib⁹ ruina dom⁹ oppressit. nisi q; spūs latē
ter hoc iusserat. qui p̄ illū miracula faciebat
Rijs igit̄ exceptis quos vel lex iusta genera/
liter. vel ip̄e fons iusticie de⁹ specialit̄ occidi
iubet. quisq; hoiem vel seipm vel quēlibet oc/
ciderit homicidij crimine innectitur

Ca. xxij.

Quicūq; hoc in seiphs p̄petrauerit
animi magnitudie fortasse mirandi.

non sapiētie sanitate laudābi sūt. quamq; si
rationē diligēt⁹ ofulas. ne ip̄a q̄dem animi
magnitudo recte noīatur. vbi quisq; nō va/
lendo tolerare vel queq; aspa vel alia p̄cā
seipse interemerit. Magis em̄ mens infirma
dephendit̄. que ferre non pot̄ vel duram sui
corpis feruitutē vel stultā vulgi opinionem.
maiorq; anim⁹ merito dicēdus est. qui vitaz
erūnosam magis pot̄ ferre q; fugere. et hūa/
num iudiciū maximeq; vulgare. qd̄ plerūq;
caligine erroris muouit̄ p̄ os ciētie luce ac pu/
ritate oremere. Quāobzē si magno aīo fieri
putandū est cum sibi homo ingerit mortē
ille poti⁹ theobrozē in hac animi magnitudi/
dine repitur. quem ferūt lecto platonis libz d
vbi de immortalitate aīe disputauit se p̄cipi/
tem dedisse de muro atq; ita ex hac vita de/
migrasse ad eam quā credidit esse meliorem
Nil em̄ vigeat aut calamitatis aut criminis
seu verū seu falsū quod nō valēdo ferre se au/
ferret. sed ad opescēdā mortē atq; hui⁹ vite
suauia vicula rumpēda sola affuit animi ma/
gnitudo. Quod tamē tam magne poti⁹ scm̄
esse q; bene testis ei eē potuit plato ip̄e quez
legerat qui p̄fecto id p̄cipue potissimūq; fe/
cisset vel etiā p̄cipisset. nisi ea mēte qua imor/
talitatem anime vidit nequaquā faciendum
q̄n eē phibēdū eē iudicasset.

Ca. xxij.

Et em̄ multi se interemerūt. ne in
manus hostiū puenirēt. Non mō q̄rim⁹
verum sic factū sed vtz fuerit faciē/
dum. Sana q̄ppe ratio etiā exēplis antepol/
nenda est. cui quidē et exēpla ocordāt. sed il/
la que tāto digniora sunt imitatioe quāto ex/
cellētiora pietate. Non fecerūt p̄iarche nō
pphete non apli. quia et ip̄e dñs xp̄s quando
eos si p̄secutōne patētur fugere admonuit
de ciuitate in ciuitatē. potuit admonere vt si
bi manus inferret. ne in man⁹ p̄fētū pue/
nirēt. Porro si hoc ille nō iussit aut monuit
vt eo modo sui ex hac vita emigrarēt. q̄bus
migrātibus se māhones eternas p̄paraturz
esse p̄misit. quelibet exēpla opponat gētes q;
ignorāt deum. manifestū est hoc non licē co/
lentib⁹ vnum verū deū. Sed tñ etiā illi p̄ter
lucreciā. de qua supra satis qd̄ videbat̄ dixi/
mus. non facile repiunt. de cui⁹ auctoritate
p̄scribat̄. nisi illū cathonē qui se vīce occidit
nō quia solus id fecit sed q; vir doct⁹ et p̄o/
bus habebat̄. vt merito puteē etiā recte fieri
potuisse vel posse quod fecit. d̄ c⁹ factō quid
potissimū dicam nisi q; amici q̄dam eius do/
cti viri qui hoc fieri prudēt⁹ dissuadebat̄ im/
becillioris q; fortioris animi facin⁹ eē censu/
erunt. quo demōstrare nō honestas turpia
p̄caues. sed infirmitas aduersa nō sustinens

Hoc et ipse catho in suo carissimo filio iudicavit. Nam si turpe erat sub victoria cesaris vivere. cur auctor huius turpitudinis filio fuit quem de cesaris benignitate omnia sperare precepit. Cur non et illum secum coegit ad mortem. Nam si cum filio qui contra impium in hoste pugnaverat etiam victore laudabiliter occidit. cur victus victo filio pepercit. cato qui non pepercit sibi. An turpius erat contra impium esse victorem quam contra deum ferre victorem. Nullo modo igitur cato turpe esse iudicavit sub victore cesare vivere. alioquin ab hac turpitudine paterno ferro filium liberaret. Quid ergo est nisi quod filium quem amavit cui parci a cesare et speravit et voluit tantum glorie ipsius cesaris ne ab illo etiam sibi parcere. ut ipse cesar dixit se se reur invidit. et ut aliquid nos mitius dicamus erubuit.

Ca. xxij.

Quoniam autem isti contra quos agimus ut sanctum virum iob qui tanta horreda mala in sua carne propter malum quod illata sibi morte omnibus carere cruciatibus. vel alios sanctos ex literis nostris summa auctoritate celsissimis fidei dignissimis qui captivitate dicitur deum hostium ferre quod sibi necem inferre maluerunt catoni proferam. sed ex literis eorum dem illum marco catoni marci regulum proferam. Cato enim nunquam cesarem vicerat. cui victus debignat. est subijci. et ne subijceret a se ipso elegit occidi. Regulus autem penes iam vicerat imperioque romano romano impator non ex civibus dolenda sed ex hostibus laudanda victoria reportaverat. Absque enim postea victus maluit eos ferre serviendo quam eis se auferre moriendo. Proinde servavit et sub cartagine sum dicitur paciam et in romanorum dilectione constantiam. nec victum auferens corpus ab hostibus. nec invidiam animi a civibus. nec quod se occidere noluit vite huius amore fecit. Hoc probavit cum causa promissi iurisque iurandi ad eos de hostes quos graviter in senatu verbis que bello armis offenderat sine ulla dubitatione remeavit. Tantus itaque vite huius deceptor cum seiventibus hostibus pro qualibet penas eam finire quam seipsum pime maluit magnus scelus esse si se homo interimat. proculdubio iudicavit. Inter omnes suos laudabiles et virtutis insignibus illustres viros non proferunt romani meliores quem neque felicitas corruptit. nam in tanta victoria mansit pauper. nec infelicitas fregerit. nam ad tanta exicia revertit intrepidus. Porro si fortissimi et clarissimi viri et bene patrie defensores deorum licet falso non tamen fallaces cultores sed veracissimi etiam iuratores qui hostes victos more ac iure belli ferire potuerunt. huius ab hostibus victi seipsum ferre non

luerunt et cum morte minime formidarent victores tamen dominos ferre quam eas sibi inferre maluerunt. quomodo magis christiani verum deum colentes et superne patrie suspirantes. ab hoc facinore tempabunt si eos divina dispositio vel peribandos vel emendandos ad tempus hostibus subiugaverit. quos in illa humilitate non deserit qui propter eos tam humiliter venit altissimus. profertim quos nullius militaris potestatis vel talis militie iura obstringunt ipsum hostem ferire superatum.

Ca. xxv.

Quis ergo tam malus error obrepit ut homo se occidat. vel quod in eum peccavit vel ne in eum peccet inimicus. cum vel peccatore vel peccaturum ipsum occidere non audeat inimicum. Et tamen timendum est et cavendum ne libidini hostili subditum corpus illecebrosum in voluptate animi alliciat sentire peccato. Proinde inquit non iam propter alienum sed propter suum peccatum antequam hoc quisque committat se debet occidere. Nullo modo quidem hoc faciet animus ut sentiat libidini carnis sue. aliena libidine occitate. qui deo potius eiusque sapientie quam corpori occupis carnisque subiectus est. Verum si de te scabibile facinus. et danabile scelus est etiam seipsus hominem occidere sicut veritas manifeste proclamavit quis ita desipiat. ut dicat iam nunc peccemus. ne postea forte peccemus. iam nunc peccemus homicidium ne postea forte incidamus in adulterium. Nonne si tamen dicitur iniquitas ut non innocetia sed peccata potius eligatur satis est incertum de futuro adulterio quam certum de peccato homicidium. Nonne satius est flagitium. ommittere. quam penitendo sanari quam tale facinus ubi locus salubris penitentie non relinquitur. Hec dixi propter eos vel eas que non alieni sed proprii peccati deum adi causa ne sub alterius libidine etiam excitate sue forte sentiant. vim sibi qua moriantur inferenda putant. Ceterum absque fit a mente christiana que deo suo fidit in eoque spe posita eius adiutorio nihil absit inquam ut mens talis cuiuslibet. carnis voluptatibus ad offensum turpitudinis cedat. Quod si illa concupiscentia inobedientia que adhuc in membris moribusque habitat. propter nostre voluntatis legem quasi lege sua movetur quanto magis absque culpa est in corpore non sentientis. si absque culpa est in corpore dormientis.

Ca. xxvj.

Sed inquit. quedam sancte femine tempore persecutionis ut insectatores sue pudicie deum ardent in raptibus atque necantibus se fluvium pie cerunt eoque modo defuncte sunt. earumque martiria in catholica ecclesia veneratone celeberrima frequentant. De his nihil temere audeo iudicare. Ut enim ecclesie aliquid bus fide dignis testificationibus. ut earum

memoriā sic honoret dīna p̄suaserit auctori-
 tas nescio. et fieri potest ut ita fit. **Q**uid si em̄
 hoc fecerūt non humanit̄ decepte s̄z diuini
 tus iusse nec errātes sed obediētes sic de sam
 p̄sone aliud nobis phas est nō credere. **C**uz
 aut̄ de⁹ iubet seq̄ iubere sine vllis ambagib⁹
 intimat quis obediētā in crimē vocet. q̄s ob
 sequiū pietatis accuset. **S**ed nō iō sine seclere
 facit quisquis deo filiū imolare decreuēt. qz
 hoc abza am etiā laudabilē fecit. **N**am et mi
 les cum obediēs p̄tati sub qualitate ostitutus
 est hominē occidit nulla ciuitatis sue lege re
 us est homicidij imo nisi fecerit reus est impe
 rii deserti atqz otēpti quod si sua sponte atqz
 auctoritate fecisset. crimē esset usi humani san
 guinis incidisset. **I**taqz vñ puniēt si fecerit in
 iussus inde puniēt nisi fecerit iussus. **Q**uod si
 ita est iubete impatore. quātomagis iubente
 creatore. **Q**ui ergo audit non licē se occide
 re faciat sicut iussit e⁹ non licet iussa otēnere
 tantūmō videat vtz dīna iussio nullo nuteet
 incerto. **N**os p̄ aure ofciētias duem⁹ occul
 toz nobis iudiciū non vsurpam⁹. **N**emo scit
 quid agat in homine nisi spūs hoīs qui in ip̄
 so est. **H**oc dicim⁹ hoc asserim⁹ hoc modis
 oibus approbam⁹ neminē spontaneā mortēz
 sibi inferre debere velut fugiendo molestias
 tpales ne incidat in p̄petuas neminē p̄p̄ ali
 ena peccata ne hoc ip̄o incipiat h̄re grauissi
 mum p̄p̄m quē nō possit ab alienū. neminē
 p̄pter sua p̄c̄ta p̄terita p̄pter que magis hac
 vita op̄est vt possint penitēdo sanari neiem
 velut desiderio vite melioris q̄ post mortem
 sperat. qz reus sue mortis meliorē p̄ mortēz
 vitam nō suscipit. **Capitulū xxvij.**

R Estat vna causa de qua dicē ceperā
 qua vtile putat ut se q̄sqz intēficiat.
 sed ne in p̄c̄m irruat vel blādiēte vo
 luptate vel dolore seuiēte. **Q**uā cām si volue
 rimus admittere eousqz p̄gressa pueniet vt
 hortandi sint homines tūc se potit⁹ interimē
 cum laua cro sancte regeneratōis ablui vñ
 uerboz remissionē accepim⁹ p̄c̄toz. **T**ūc enīz
 tps est cauēdi oīa futura p̄c̄ta cū sunt omīa
 deleta p̄terita. **Q**uod si morte sp̄otanea it̄ e
 fit. cur nō tūc potissimū sit. **C**ur baptisatus si
 bi quisqz parciat. **C**ur liberatū caput tot rur
 sus vite hui⁹ piculis inserit. cum sit facillime
 potestatis illata sibi nece oīa deuītare. scrip
 tumqz sit qui amat piculū incidet in illū. **C**uz
 ergo amanē tot et tāta picula. vel certe etiā
 si non amanē suscipiunt. **C**ur manet in hac vi
 ta cui abcedere licitū est. **A**n vero tam insul
 sa pueritas cor euerit et ea ofideratōe veti
 tatis auertit vt si se vnusq̄sqz interimē deat
 ne vnus captiuat̄is dīnati corruat in pecca

tum et viuendū sibi existimet. ut ip̄z perferat
 mundū p̄ oēs horas tēptat om̄b⁹ plenū ⁊ ta
 libus qualis sub vno dño formidat. et in nūa
 bilibus ceteris sine quib⁹ hec vita nō ducit̄.
Quid ergo cause ē cur in eis exhortat om̄b⁹
 tpa ofumamus quib⁹ baptisatos alloquēdo
 studem⁹ accēdere. siue ad virginalē integri
 tatem. siue ad otinētiam vidualē. siue ad ip̄
 sam thori iugalis fidem cum habem⁹ melio
 ra. et ab oibus peccādi piculis remota open
 dia. vt quibuscūqz p̄ remissionē recētissimaz
 peccatoz arripiedā mortēz sibiqz ingerēdaz
 p̄suadere potuerim⁹. eos ad dñm saniores pu
 rioresqz mittam⁹. **P**orro si q̄sqz hoc aggre
 diendū et suadendū putat. nō dico desipit s̄z
 insanit. qua tādē frōte hoī dicit interfice te
 ne puis tuis p̄c̄is adicias graui⁹. dum viuif
 sub dño barbaris morib⁹ impudico q̄ non p̄
 nisi secleratissime dicere interfice te p̄c̄is tu
 is omnib⁹ absolutis. ne rursus talia vel etiāz
 peiora omittas dū viuif in mundo. tot impu
 ris voluptatibus illecebrosos. tot nephandis
 crudelitatib⁹ furioso. tot errorib⁹ et terrozi
 bus inimico. **H**oc quia nephas est dicere. ne
 phas est p̄fecto se occidere. **N**am si hoc sp̄o
 te faciēdi vlla causa iusta esse posset. p̄culdu
 bio iustior q̄ ista non eēt. **Q**uia vero nec ista
 est ergo nulla est. **N**on itaqz vobis. o fideles
 xpi sit tedio vita v̄a. si ludibrio fuit hostib⁹
 castitas v̄a. **H**abetis magnā verāqz ofolatō
 nem. si fidā ofciam retinetis. non vos ofensisse
 peccatis eoz qui in vos peccare p̄missi sunt

Ca. xxvij.
Quod si forte cur p̄missi sūt q̄ritis. al
 ta quidē est p̄uidētia creatoris mū
 di. atqz redōis. ⁊ inscrutabilia sunt iudicia
 eius et inuestigabiles vie ei⁹. **V**erūtū inter
 rogate fidelit̄ animas v̄as. ne forte de isto
 integritatis et otinentie vel pudiciēie bono
 vos inflatus extulistis. et humanis laudib⁹
 delectate in hoc etiam aliq̄bus iudistis. **N**ō
 accuso quod nescio nec audio qd vobis int̄
 rogata corda vestra r̄ndent. **S**i si ita eē re
 sponderint nolite mirari hoc vos amississe vñ
 hoibus placere gestistis. illud vobis reman
 sisse quod ostēdi hoibus non pōt. **S**i peccan
 tibus non ofensistis diuine gratie ne amitte
 retur dñm accessit auxiliū. humane glie ne
 amaret̄ hūanū successit opprobriū. **I**n vero
 qz ofolamini pusillanimes. illinc p̄bate hinc
 castigatē. illic iustificatē hic emēdate. **Q**ua
 rum vero corda interrogata r̄nderint nūqm̄
 se de bono virginitatis vel viduitatis vel cō
 iugalis pudiciēie sup̄bisse. sed humilib⁹ ofen
 tiendo de dono dei. cū tremore exultasse nec
 inuidisse cuiqz paris excellentiam scitatis et

castitatis. sed humana laude postposita. que
tāto maior deferri solet. quāto est bonū rari-
us quod exhibet laudes. optasse potius ut apli-
corū eaz numerus esset quā ut ipse paucitate am-
plius emmeret. nec iste que tales sunt si eaz
quod aliquas barbarica libido oppressit pmissū
hoc esse causent. nec ideo credāt deū ista ne-
gligere. quod pmittit quod nemo impune omit-
tit. Quodā em veluti pondera malaz cupiditatis
tatum et pocultū pnis dīnum iudiciū relax-
antur et manifesto vltimo referuāt. For-
tas aut iste que bene sibi sunt osee nō se ex isto
castitatis bono cor inflatū extulisse et tamen
vim hostilē in carne ppeffe sunt. hōbāt aliqd
lateantis infirmitatis. que posset in supbie fa-
ctum si hanc humilitatē in vastatōne illa eua-
sissent extolli. Sicut ergo quodā morte rapti
sunt. ne malicia mutaret intellectū eoz. ita
quodā ab istis vi raptū est. ne pspitas mu-
taret modestiā eaz. Vtriusq; igit que de car-
ne sua quod turpe nullū eēt ppeffe ocactūz
vel iam supbiebāt. uel supbie si nec hostium
violētia otrectate eēt forsitan poterāt non
ablata est castitas. sed humilitas puaasa. Il-
larum tumorū occursum est immanētī istarūz
occursum est immanētī. Quāq; et illud non sit
tacendū quibusdam que ista ppeffe sunt potu-
isse videri otinentie bonū in bonis corpalibus
deputandū. et tunc manere si nullū libidine
corpus attrēctaret non autē eē positū in solo
abiuro dīnitus robore volūtatē. ut sit factū
et corp⁹ et spūs. nec tale bonū esse quod inuito
animo non possit auferri. qui error eis fortas-
se sublatus est. Cum em cogitāt qua osciētia
deo seruiert. et fide inco culla nō de illo sen-
tiant quia sibi feruētēs eūq; ita inuocantes
deserere vilo mō potuerit. quātūq; illi casti-
tas placeat dubitare nō pnt vidēt esse conse-
quens ne quāq; illū fuisse pmissurū ut hēc ac-
ciderent sanctis suis. si eo mō pire possz san-
ctitas quam otulit eis. et diliget in eis

Ca. xxix.

Habet itaq; omnis familia sumi et ve-
ri dei osolatōes suam non fallacē nec
in spe rerū nutantiū vel latentū ostentā vi-
tamq; etiā ipam tempalē minime penitendā
in qua erudit ad eternam bonisq; terrenis tā
quā pegrina vti nec capif. malis aut aut p-
batur aut emēdāt. Illi vero qui pbitati eius
insultāt. ei q; dicūt cum forte in aliqua tpalia
mala deuenerint vbi est deus tuus. ipi dicāt
vbi sunt dī eoz. cum tālia patiunt p qb⁹ eui-
tandis eos vel colūt vel colēdos eos eē oten-
dunt. Nam ista rīdet. Deus me⁹ pnis vbiq;
totus nūq; inclusus qui possit adesse secret⁹
abesse non motus. Ille cum me aduersis tibus

exagitat. aut merita examiat aut pcta casti-
gat mercedēq; michi eternā p toleratis pie-
malis tpalibus seruat. Vos aut qui estis cu-
quib⁹ loqui dignū sit saltē de dñs vris quan-
to minus de deo meo qui terribilis est super
omnes deos. quod oēs dī gentiū demonia. dñs
aut celos fecit

Ca. xxx.

Inasica ille scipio vester quodā pon-
tifer viueret. quē sub terroze belli pu-
nici in suscipiēdis frigijs sacris cum
vir optim⁹ q̄rere vniuersus senatus elegit
e⁹ os fortasse non auderet aspiciere ipse vof
ab hac impudētia cohiberet. Cur em afflicti
rebus aduersis de tpibus querimini xpianis
nisi quod vestra luxuriā cupiditē hēe se curā et p-
ditissimis moribus remota oim molestiaz af-
peritate diffuere. Neq; enī p̄terea cupiditatis
habere pacē et omni genere copiaz abūdā-
re. ut hīs bonis honeste vt amini. hoc est mo-
deste. sobrie. temperantē. pie. sed vt infinita va-
rietate voluptatū infamis effusionib⁹ exq̄rat
sedisq; rebus ea mala oriantē in moribus. q̄ se-
uientib⁹ peiora sunt hostib⁹. At ille scipio pō-
tifer maximus vester. ille iudicio totius sena-
tus vir optim⁹. istā vobis metuēs calamita-
tem. nolebat emulā tūc impij romani cartha-
ginem dirui. et decernēt vt dirueret otradi-
cebat caroni. timēs infirmis animis hostē se-
curitatē. et tanq; pupillis ciuib⁹ ydoneū tu-
tozem. necessariū vidēs eē terroze. Nec eū se-
tentia fefellit rei p̄batū est qm verum di-
ceret. Deleta quippe cartagine. magno scilz
terroze romane reipublice depulso et extitō
tanta de reb⁹ p̄speris orta mala otinuo sub-
secuta sunt. vt corrupta disruptaq; discordia
p̄us seuis cruentisq; seditionib⁹. demde mox
malaz onexione causaz. bellis etiā ciuilibus
tante strages ederent. tātus sanguis effūde-
retur. tāta cupiditate p̄scrip̄onū ac rapina-
rum ferueret immanitas. vt romani illi q̄ vi-
ta integriorē mala metuebāt ab hostib⁹. p-
dita integritate vite crudeliora paterent a
ciuib⁹. eaq; ipsa libido dñandi. que mē alia
vicia generis humani meratio. merat vniū-
so populo romano. postea q̄z in paucis potē-
tioribus vicit oberitos fatigatosq; ceteros
etiā iugo seruitutis oppressit

Ca. xxxj.

Nam qm illa q̄ferecer. i supbissimis mē-
tibus. donec otinuatīs honorib⁹ ad
ptatē regīā pueniret. Adonoz por-
ro otinuandoz facultas nō eēt. nisi ambitio
pualeret. Minime aut pualeret ambitio. nisi
in populo auaricia luxuriāq; corrupto. Auas-
rus vero luxuriosusq; p̄pls sedis reb⁹ affect⁹
est quas nasica ille puidētissime cauēdas esse
cēsebat. qm ciuitatē hostiū maximā fortissimā

opulentissimā nolebat auferri. vt timore libi
 do p̄mere. libido p̄essa non laxare. luxuria
 q̄z cobibita. nec auaricia grassare. Quibus
 vicijs obseruatis ciuitati vtilis virtus floret
 et cresceret. ei q̄z virtuti libertas agrua per
 maneret. Hinc etiā erat. et ex hac p̄uidētissi
 ma patrie caritate veniebat. q̄z idēz ip̄e v̄t p̄
 tifex maximus senatu illi t̄pis q̄ sepe dicen
 dum est electus. sine vlla sentētia z discrepan
 tia vir optimus. caueā t̄xatri senatū ostreue
 molientē. ab hac dispositōe et cupiditate cō
 p̄scuit. p̄suasit q̄z oratōe grauissima. ne gre
 cam luxuriā virilibus patrie moribus pateren
 tur obrepe. et ad virtutē labefactā dā eneruā
 dam q̄z romanā pegrine osentire neq̄cie. Tā
 tum q̄z auctoritate valuit. vt ei verbis cōmo
 ta senatoria p̄uidētia etiā subfella. q̄b̄ ad
 horam ogestis in ludoz spectaculo iaz vti ci
 uitas ce pat dēinceps p̄biteret apponi. Quā
 to studio iste ab v̄be roma ludos ip̄os sceni
 cos abstulisset. si auctoritati eoz quos deos
 putabat resistere audebat. quos sc̄z esse noxi
 os demones non intelligebat. aut si intellige
 bat placandos etiā ip̄e potius q̄ otē nēdos de
 os existimabat. Non dū em̄ fuerat declarata
 agētibus supna doctrina que fide cor mūdās
 ad celestia vel supcelestia capescēda. humili
 pietate hūanū mutaret affectū. et a dñatu su
 perboz demonū liberaret. **Ca. xxxij.**

Urum tñ scitote qui ista nescitis et q̄
 vos nescire dissimulatis aduerite q̄
 aduersus liberatozē a t̄lib̄ dñis mur
 muratis ludi scenici spectacula turpitudinū
 et licētia vanitatū nō hoim vicijs. sed deoz
 vestrōz iussis rome instituti sūt. Tolerabili
 us dños honores deferretis illi scipioni q̄m
 deos eiusmodi coleretis. Neq̄ em̄ erāt illi dñi
 suo pontifice meliores. Ecce atrēdite si mens
 tam diu potatis erroribus ebria. vos aliq̄d sa
 num osiderare p̄mittit. Dñi p̄pter sedā dā cor
 porum pestilētiā ludos sibi scenicos exhiberi
 iubebāt. pontifex autē p̄pter aiorum cauēdā z
 pestilētiā ip̄am scenā ostriui p̄bitebat. Si a
 liqua luce mentis aim corpi p̄ponitis. eligi
 te quem colatis. Neq̄ em̄ et illa corpm pesti
 lentia ideo acquieuit. que populo bellicoso et
 solis antea ludis circētibz assueto. ludozum
 scenicoz delicata submerauit insania s̄z astu
 tia spiritū nephādoz p̄uidēs illā pestilētiā z
 iam sine debito cessaturā. aliā tōge grauio
 rem qua plurimū gaudet ex hac occasiōe nō
 corpi bus sed moribus curauit imittere. q̄ ani
 mos miseroz tantis obcecauit tenebris. tā
 ta deformitate sedauit vt etiā mō q̄ incredi
 bile fortitā erit fia v̄stris posteris audiet ro
 mana v̄be vastata. quos pestilētia ista posse

dit atq̄ inde fugientes cartaginē pueniē pos
 tuerūt in theatris quotidie certatim p̄ his
 stridibus insaniret. **Ca. xxxij.**

Hentes amētes. Quis est hic tatus
 non error. s̄z furor vt exiciū vestrū
 sicut audiuim⁹ plāgentibus orientali
 bus populis et maximis ciuitatibus in remotis
 finis terris. publicū luctū merore q̄z ducenti
 bus vos theatra quereretis. intraretis. ip̄le
 retis. et multa insanoz q̄z fuerāt antea face
 retis. Hanc aiorum labē ac pestē. hāc p̄bita
 tis et honestatis euectionem. vobis scipio ille
 metuebat. q̄n ostriui theatra p̄bitebat. quan
 to rebus p̄speris vos facile corūpi atq̄ eū
 ti posse cernebat. quādo vos ab hostili terro
 re securos esse nolebat. Neq̄ em̄ cēsebat ille
 felicē esse rem publicā stantibus moribus. ruen
 tibus moribus. Sed i vobis plus valuit q̄ de
 mones impij seduxerūt q̄z q̄ homines p̄uidi p̄
 cauerūt. Hinc est q̄ mala que facitis vob̄ im
 putari non vultis. mala vero que patim⁹ xp̄i
 anis tempibus imputatis. Neq̄ em̄ in v̄ra se
 curitate pacatā rēpublicā sed luxuriā queri
 tis impunitā. qui d̄p̄rauat reb⁹ p̄speris nec
 corrigi potuistis aduersis. Volebat vos ille
 scipio ēteri ab hoste. ne luxuria flueretis nec
 otriti ab hoste luxuriā rep̄sistis. Perdidistis
 vtilitatē calamitatis. et miserrimi facti estis
 et pessimi p̄māstis. Et tamē q̄ viuitis dei ē
 qui vobis parcēdo admonet vt corrigamini
 penitēdo. Qui vobis etiā in gratis p̄stitit.
 vt vel sub noie seruoz eius vel in locis marti
 rum eius hostiles manus euaderetis. **Ca. xxxij.**

Romulus et rem⁹ astitisse p̄bi
 tenē. quo quisq̄z ofugeret ab oī noxa
 liber esset augere q̄rentes creāde multitudi
 nem ciuitatis. Mirandū in honore xp̄i p̄ces
 sit exemplū. Hoc ostiterūt euertores v̄rbis
 quod ostiterāt ante a d̄bitozes. Quid autēz
 magnum si hoc fecerūt illi vt ciuium suozum
 numerus sup̄pleret. quod fecerunt isti vt suo
 rum hostiū numerositas seruaret. Hec et alia
 si qua v̄beri⁹ et cōmodi⁹ potuerit respōdeat
 inimicis suis de redēptā familia dñi xp̄i et p̄
 egrina ciuitas regis xp̄i. **Ca. xxxv.**

Meminerit sane in ip̄s inimicis latere
 ciues futuros. ne infructuosū vel ap̄
 ip̄os putet. quos donec pueniat ad
 ofessos portat m̄fensos. sicut ex illoz nūero
 etiā dei ciuitas habet secū q̄z diu pegrinatē
 in mūdo. oneros coione sacoz nec secus fu
 turos in eterna sorte sanctorū qui p̄tīm in oc
 culto partim in ap̄to sunt. qui etiā cum ip̄is
 aduersus deū cui⁹ sacm gerūt murmurare
 non dubitāt. modo cū illis t̄xatra. mō ecciā

nobiscū replentes. De correctōe autē quādam
etiā taliū multomin⁹ est despandū. si apd ap
tissimos aduersarios pdestinati amici latitāt
adhuc ignozati etiā sibi. Perplexe q̄ppe sūt
iste due ciuitates in h̄ seculo. nuicēq; pmix-
te donec vltimo iudicio dirimant. De quarū
exortuet p̄cursu. et debitis finib⁹ quod dicē
dum arbitroz. quātū diuinitus adiuuatoz ex
pediam ppter gloriā ciuitatis dei. que aliēis
econtrario comparatis clari⁹ eminebit

Ca. xxxvj.
Sed adhuc q̄dā mibi dicēda sūt adū
sum eos qui romane reipublice cla-
des in religionē nostrā referūt. qz dijs suis sa-
crificare p̄bitent. **C**omemorāda sunt em̄ q̄ z
quanta occurrere potuerint. vel satis eē vite
buntur mala. que illa ciuitas ptulit. vel ad ei
us impium p̄uicē primētes ante q̄ eoz sa-
crificia p̄bita fuissent. q̄ omnia p̄cudubio
nobis tribuerēt si iam ul̄ illis clareret n̄ra res-
ligio. vel ita eos a sacris sacrilegijs p̄hiberz
Deinde monstrandū est. quos eoz mores et
quā ob causam deus ver⁹ ad augendū impe-
rium adiuuare dignat⁹ est. in e⁹ p̄tate sūt re-
gna omnia. quāq; nihil eos adiuuarint h̄ij q̄s
deos putāt. sed poti⁹ quātū decipiēdo et fal-
lendo nocuerint. **P**ostremo aduersus eos di-
cetur qui manifestissimis documentis s̄ utati
atq; iudici conantē asserere nō ppter vite p̄e-
sentis vtilitatē. sed ppter eā que post mortē
futura est colēdos deos. **Q**ue nisi fallor q̄s iō
multo erit operosior et subtilior disputatōe
dignior v̄t et oīra p̄hos in ea differat nō q̄s
liber sed qui apud illos excellētissima gl̄ia cla-
ri sunt. et nobiscū multa sentiūt. et de aie im-
mortalitate. et q̄ de⁹ verus mūdū odiderit.
et de p̄uidētia qua vniuersū quod odidit re-
git. **S**ed qm̄ et ipsi in illis que oīra nos senti-
unt refellendi sunt. deesse huic officio nō de-
bemus. ut refutatis impijs oīradicōnib⁹ p
v̄ribus quas deus imparciēt asseram⁹. ciuita-
tem dei verāq; pietatē et dei cultū i quo vna
veraciter sempiterna beatitudo p̄mittit. hic
itaq; modus sit hui⁹ volumis ut d̄miceps di-
sp̄sita ab alio sumam⁹ exordio

Explicit liber primus.
Incipiūt capta libri secūdi

Demodo qui necessitati disputatōis adhi-
tendus est i.
De his q̄ p̄mo voluē expedita sūt ij.
De assumēda h̄istoria qua ostēdit q̄ mala ac-
ciderint romanis cum deos colerent anteq̄
religio xp̄iana obresceret iij.
Qd cultores deorum nulla nunq̄m a dijs suis

p̄cepta p̄bitatis acceperint et in sacris eoz
turpia queq; celebrauerint iij.
De obscenatibus quibus mater deoz a cul-
toribus suis honorabatur v.
Deos paganorū nunq̄ bene viuendi sanxis-
se doctrinam vj.
Inutilia eē iuēta philosophica sine auctē di-
uma vbi queq; ad vicia p̄nū magis mouz q̄
dij fecerint q̄ q̄ hoies disputauerint vij.
De ludis scenicis in quibus dij nō offenduntur
edictōe suaz turpitudinū s̄ placant viij.
Quid romani veteres de cohibēda poetica
licentia senserint quā greci deozum securi iu-
diciū liberam esse voluerunt ix.
Qua nocendi arte demones velint. vel falsa
de se crimina vel vera narrari x.
De scenicis apud grecos in reipublice ammi-
nistatōe receptis. eo q̄ placatores deoz in-
iuste ab hoibus spernerentur xi.
Quod romani auferēdo libertatem poetis i
homibus quā dederunt in deos. melius de se
se q̄s de dijs suis senserunt xij.
Deuisse intelligere romanos q̄ dij eoz qui
se turpibus ludis coli expetebant indigni ef-
sent honore d̄no xij.
Meliozem fuisse platonē q̄ poetis locū in bene-
morata v̄be nō deberit q̄s hos deos q̄ se lu-
dis scenicis voluerint honorari xij.
Qd romani quosdā sibi deos nō rōes abula-
tione instituerint xv.
Qd si dijs vlla eēt cura iusticie ab eis romani
accipere debuerint p̄cepta viuēdi poti⁹ q̄s le-
ges ab alijs hoibus mutuari xvj.
De rapto sabinaz alijsq; iniq̄tatib⁹ q̄ in ciui-
tate romana et laudatis viguē t̄pib⁹ xvij.
Que de morib⁹ aut metu op̄ssis aut securitea-
te resolutis salustij p̄dit h̄istoria xvij.
De corruptōe romane reipublice p̄uicē cul-
tum deoz xps auferret xix.
Qua velint felicitate gaudere et quib⁹ mo-
ribus viuere qui tempa xp̄iane religionis in-
culant xx.
Que sententia fuerit ciceronis de romana re-
publica xxj.
Qd dijs romanorū nulla vnq̄ cura fuerit. ne
malis morib⁹ reipublica deperderet xxij.
Varietates rez t̄paliū nō ex fauore aut im-
pugnātōne demonum. sed ex veri dei p̄dēre
iudicio xxij.
De fillanis actib⁹ quoz se demōes oīderūt
adiutores xxij.
Quātum maligni spūs ad flagicia incitāt ho-
mines cū omitteris scelerib⁹ q̄s dinā exēpli
sui auctem interponūt xxv.
De secretis demonū monitis q̄ p̄tinebāt ad
bonos mores cu⁹ palā in sacris eozum omnis